

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De His, Qvæ Vi, Metvsve causa fiunt. Titvlvs XL.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

est procuratio revocata a. Potuit quocumque is, & debuit a sententia in eo, quod lata exiit contra ipsum, nostram audientiam appellare, vel (si iusta b causa excusabat eundem) saltem Domino contestari c, ut ad appellacionis beneficium convolare. Licet appellacionem profequi non teneretur invitus.

CAP. XV.

Procurator non versitatus, cuius majores & jurati sunt excommunicati, non repellitur ab impetrando, nisi illi in procuratorio sint excepti, vel eorum auctoritate factum sit, vel ad id scienter sint admissi. h. d. & est decisio notabili & subtili.

Idem.

Consulti sumus, an constitutus ad impetrandum a communitate aliqua procurator, ab impetrando deberet excludi pro eo, quod majores & jurati d, per quos eadem communitas regebatur, tempore, quo inunctum fuit procuracionis officium, erant excommunicationis sententia innodati.

Taliter respondemus, quod nisi essent illi in literis procuracionis expressi, vel aliorum auctoritate procuracionis e institutio facta fuisset, aut sciens eos esse tales, ipsa communitas una cum eis constituit eundem, non est procurator hujusmodi repellendus.

DE SYNDICO.

TITVLVS XXXIX.

CAP. I.

Religiosi debent habere syndicum, qui causas monasterii agat, defendat, etiam si operuerit) constituto illi salario.

Gregorius Papa Subdiac. f. desinistri Sicilia.

Sicut studii g nostri esse debet a litigijs forensibus monachos submovere, ita necesse est nostra provisione, quemadmodum negotia eorum disponi debeant, ordinare.

Pro qua re tibi precipimus, quatenus cum Fausto loqui debeas, cui (si voluerit) constituto salario, monasterii generaliter debeas negotia commendare. Expedi enim pro parvo incommodo a strepitu causarum servos Dei esse quietos.

DE HIS, QUAE VI, METVSVE CAUSA FIUNT.

TITVLVS XL.

CAP. I.

Si quis timore mortis, postea ratum non habens, religionem professus, exire, & matrimonium contrahere potest: secus si a principio, vel ex post facta libere consensisset.

Alexander III. Osten. Episcopo h, & priori sancta Maria Casarugust.

Perlatum est ad audientiam e nostram, quod cum quidam nobilis & potens M. uxorem suam suspectam k haberet, milites sui ejus praecepto eam ad quandam sylvam ducentes, evaginato gladio occidere voluerunt: sed tandem pietate ducti, sub tali conditione pepererunt eidem, quod in monasterio de Colobris l habitum susciperet monachalem: [1 & 7.] Episcopi vero missi a viro, ut ei velum imponerent, quia juvenis erat, & filium parvulum habebat, mutationem viæ suæ suspectam habentes, seorsum convenerunt eandem: quæ rem patefaciens, quod mortis timor mona-

a Vid. l. si qui eam. s. ff. eod. b ut infirmitas, paupertas, vel justus metus. c id est, nunciare coram testib. l. si procurator. d Vid. l. i. ff. quod cuiusq. uni. & e canon non ignores. de prob. e procuracionis. f lib. i. epist. 67. Regij. Petro. g C. i. eod. tit. in i. comp. h Restituta est a nobis vera scriptura, nam perperam ita prius legebatur, Exonen. Episc. & priori d. M. Casaria. i post conc. Later. p. 30. c. 13. & c. i. eod. tit. in i. comp. k suspectam scilicet de adulter. l Ita manifeste emendatur, sed fortassis Calabriæ. ni. Colubrii. ad. Tolobrii.

sterium intrabat, proposuit, & quod inde quodcumque posset, exire: sed alter a Episcoporum (ut viri tyrannidi satisfacere videretur) mulieri velum imponere simulavit: tandem viro de medio sublato, prædicta mulier de monasterio exiens, alium maritum accepit: quos Gallagoritanensis Episcopus ad instantiam sororum, vinculo excommunicationis adstrinxit: [2 & infra.] Ideoque mandamus, quatenus prædictam mulierem & virum (recepto sacramento, quod vestro debeant stare mandato) ab excommunicationis vinculo absolvatis: deinde tam mulierem, quam priorissam & moniales præscripti monasterii ante vestram præsentiam convocantes, si legitime probatum fuerit non timore mortis prædictam mulierem religionem intrasse, aut quod fecit, postmodum ratum habuisse: ipsam ad monasterium redire, & habitum depositum reassumere b censura ecclesiastica compellatis.

[1 Quo audito maritus ejus quia reservata erat ad vitam, grave plurimum tulit, sed tamen postmodum acquiescit, sicq. factum est quod duos Episcopos Casarug. & Terracinen. ut eam benedicerent & illi velum imponerent, ad monasterium ipsum adduxit.]

[2 Ignorans penitus quomodo res processisset, quoniam utique sententiam ven. f. n. Terragonens. Archiepiscop. postea confirmavit. Nos igitur de prudentia & honestate vestra confidentes, causam ipsam experientia vestra duximus committendam, & sine debito terminandam.]

CAP. II.

Qui per metum amissionis patrimonii suo beneficio renunciat, illud repetere potest.

Idem Episcopo Vigornien.

Abbas sancti e Cadmundi d, a quo R. præsentiam alator patrimonium suum tenere dignoscitur, milites suos & Burgenles ad domum ejus (sicut accepimus) destinavit, qui eum a domo & universa possessione expellerent, nisi ecclesiam suam penitus abjuraret: quod cum idem R. tali modo coactus fecisset, Abbas alii concessit supradictam ecclesiam. Unde quia quæ metu & vi fiunt, de jure debent in e irritum revocari: mandamus, quatenus prædicto R. cum integritate restituas universa.

CAP. III.

Qui terrore laicorum electioni de se facta renunciat, si renunciatio juramento vel fide firmata non sit, regimini, ad quod electus erat, præfari potest.

Cælestinus III.

Ad aures nostras f te significante pervenit, quod electus quidam in plebanum cujusdam ecclesie ad errorem laicorum renunciavit electioni, quæ de ipso fuerat a clericis, uno excepto, unanimiter celebrata: [1 & 7.] Tux igitur discretioni præsentibus innotescat, quod renunciatio facta ad terrorem laicorum (nisi forte juramento, vel fide interposita, sit confirmata) non impedit quo minus is, qui renunciavit ecclesie, ad cujus regimen prius erat electus, præficiatur eodem.

[1 Is autem qui dissensum in electionem ad sedem Apostolicæ vocem appellacionis emisit. Ideoq. consulere voluisti si renunciatio facta ad terrorem laicorum impediatur quo minus ad regimen prædictæ ecclesie si quis fuerit prius electus assumi debeat, & si ejus appellatio valeat quæ se non electurum juravit, & ne alii eligerent, appellavit.]

CAP. IV.

Qui per metum, qui cadere potuit in constantem virum, beneficio suo renunciare juravit, & renunciavit, illud repetere potuit.

Innocent. III. Decano & Subdiacano Lincoln.

a Tirasnensi scilicet, nam hic cum Casarugustano velum imponet, ut patet ex integra. b resumere. c post Concil. Lateranen. part. 22. cap. 7. & c. 2. eod. tit. in i. compil. d Eadmundi. e Vide leg. cum gloss. C. & ff. eod. Item Sor. infra 211. f Cap. i. eod. tit. in 2. compil.

Audientiam a nostram magistro G. de Chevel. *b* significante pervenit, quod cum ecclesiam de Chevel. canonicè fuisset adeptus, & aliquandiu pacificè possedisset: gravissimo tandem metu Regis, quod eam resignaret jurate coactus, eam in eorum, ad quos pertinebat manibus resignavit. Quia verò, quæ vi metusve causa sunt, carere debent robore & firmitatis: mandamus, quatenus si eandem ad resignationem confiterit vobis per talem metum fuisse coactum, qui potuerit & debuerit cadere in vitum constantem, non obstante juramento prædicto, quo non ad repetendum, sed ad resignandum solummodo tenebatur, præfatam ecclesiam ei restitui faciatis.

CAP. V.

Excommunicatus non est, qui absque coactus excommunicatus communicat, sicut si coactus fuit conditionalis.

Idem Vidronen. d. Archiepiscopo.

Sacris est canonibus: & infra. Distinguiamus autem, utrum is, qui communicat excommunicatis inductus, sit per coactionem adstrictus *f*, aut per metum inductus. In primo casu talem non credimus excommunicatione teneri, cum magis pati, quam agere *g* convincatur. In secundo licet metus attenuet culpam *h*, quia tamen non eam procul excludit, cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurere, excommunicationis labe credimus inquinari.

CAP. VI.

Metum passio non subvenitur, si non fuit talis, qui cadere potuit in constantem virum.

Idem Mâgsl. & Agathen. Episcopo.

Cum dilectus filius: & infra. Quia i constitit nobis de voto emisso, & de præfatis juramento à canonicis infularum, quod regulam Cisterciensium observarent, vel translationem ipsius ecclesie ad ordinem illorum nullatenus impedirent: cum utranque servatum non vergat in dispendium salutis æternæ, nolentes viam perjurii aperire. Non obstante violentia, quæ proponebatur illata, cum neque metum mortis, neque cruciatum corporis contineret *k*, & ideo non debuerat cadere in constantes. Nec obstante dolo, pro quo se proponebant fuisse seductos: cum talis dolus non tam ad circumventionem prædictorum Cisterciensium quam ad fatuitatem eorum debeat retorqueri. Super restitutione petita silentium eis diximus sententialiter imponendum.

CAP. VII.

Probatur violentia per testes, res amissa probantur per juramentum. Et super valore etiam amissarum taxatione iudici præmissa, & secuto petenti juramento fit condemnatio.

Gregorius IX.

Super eo, quod adversarius vester se conquerebatur à vobis per violentiam committatum, arbitramini contra vos fuisse injuste processum, cum non nisi proprio juramento probaverit singula, quæ amisit. Verum postquam de violentia per testes, & de amissis rebus per ipsos confiterit sacramentum: potuit iudex taxatione ipsi facta pro personarum ac negotii qualitate vos, in æstimatione rerum amissarum juramento adversarii declarata, rationabiliter condemnare *l*.

a Capit. 1. eod. tit. in 3. compil. b Chevel. c Vid. l. metum. s. sed quod prator. & s. volenti. & ibi Bart. ff. eod. d Virofen. al. Nidvostensi. e C. 2. eod. tit. in 3. compil. f attractus, in manu. g videatur in impressu. h vid. l. fin. & ibi Bart. ff. de condit. ob. tur. cau. & l. 1. s. metus. ff. eod. i C. 3. eod. tit. in 3. compil. k vid. l. 2. & ibi Bart. ff. de noxa. l. iste text. reputatur singul. per Abb. hic & ibi. in suo dict. in verb. æstimatio.

DE IN INTEGRVM RESTITUTIONE.

TITVLVS XLI.

CAP. I.

Si in contractu venditionis vel locationis ecclesia fuit enormiter laesa, potest ad versus talem contractum petere restitutionem in integrum: emptor tamen sicut conductor non debet fraudari in preiudicio suo, vel in sumptibus per eum factis.

Alexand. III. Alphanen. Episcopo.

Requisivi tua fraternitas quid agendum sit a de possessionibus laicis sub modico censu concessis. Noveris itaque, quod si ecclesia laesa est, & manifestè adparet detrimentum ipsius (cum Episcopo ejus conditionem facere deteriore non liceat, & ecclesia jure minoris debeat semper illa sevari) quæ in damnum ejus data confiterit, ad ipsius conventus jus & proprietatem redire. Providendum est tamen, ne si forte coloni possessiones illas expensis ac labore suo reddiderint meliores, sumptibus, quos bona fide fecerunt, debeant defraudari.

CAP. II.

Restituitur ecclesia laesa propter negligentiam procuratoris, qui jura ecclesie non produxit.

Innocentius III. sancti Gregorii, & sancti Sergii Abbatibus.

Cum venissent ad Apostolicam sedem electus *b* & monachi Rothoni. pro se ac pro monasterio suo, ac magister A. pro Episcopo Venet. eis sancti Georgii ad velum aureum Diacon. Cardinal. dedimus auditorem. Coram quo idem magister pro Episcopi parte proposuit, quod cum monasterium Rothonen. esset situm in dice. Veneten. & ecclesie Veneten. subiectum, prædictus Episcopus possessione subjectionis usus est hæcenus inconculsus, sed cum occasione cujusdam electionis, quæ ibidem facta fuerat, partes de communi adfensu ad Natenen. Episcopum & ejus collegas *d*, commissionis literas impetrasset, quo eorum ad monasterium accesserunt: quorum adventum intrusus præsentis, renunciavit hujusmodi electioni, & se à monasterio absentavit. Sed iudices auctoritate Apostol. monachis injunxerunt, ut syndicum vel procuratorem eligerent, qui in causis monasterii & consulte ageret, & utiliter responderet: districtius inhiibentes eidem, ne aliquem eligerent: Abbatem donec plenius agnosceretur de jure, quod Episcopus se habere in Abbatis electione dicebat. Monachi verò etsi procuratorem ad mandatum iudicum legissent, Abbatem tamen contra inhibitionem eorum eligere præsumperunt: cujus electionem Episcopus petiit infirmari, & se ac possessionem restitui, quæ eum monachi spoliarant. Deinde iudices definitivam sententiam protulerunt, electionem cassantes eandem, quam sententiam dictus magister petiit confirmari. Ad hoc fuit responsum, quod licet per procuratorem ex parte monachorum fuisset propositum, quod monasterium ipsum ad Roman. eccles. nullo medio pertineret, dicti tamen iudices contra eos procedere nimis animosè cœperunt: & infra. Nos igitur inspectis privilegiis præd. no. Leonis, Gregor. & Cle. quæ monasterium illud ad jus & proprietatem indicant sed. Apostol. pertinere, intelligentes, quod monasterii procuratoris, etsi eadem privilegia coram prædictis iudicibus exhibere omiserit negligenter, jus tamen non tam suum, quam nostrum fuerit protestatus, videlicet, quod monasterium ipsum ad Rom. eccles. nullo medio pertineret, ne ipsius negligentia in damnum, tam nostrum, quam monasterii redundaret, ad audientiam restituiimus mona-

a C. 1. eod. tit. in 1. compil. & post conc. Later. p. 29. c. 7. b C. 1. eod. tit. in 3. compil. c Vincen. al. Venasten. al. Navenen. d Abbatibus filices de Major. & de Gromat. chos